

KONYADA KARATAY MEDRESESİ RÖLÖVE VE MİMARİSİ

Arkeolog : Mahmut AKOK

Anadolu Selçuklu vezirlerinden Celilettin Karatay'ın (H. 649) (M. 1251-2) yıllarında yaptırdığı ve bugün Karatay Medresesi adıyla tanınan eserini; Millî Eğitim Bakanlığının Merkez teşkilatına bağlı Rölöve Heyetimiz 1959 yılı çalışma programına alarak değerlendirmiştir.

Konumuz olan eseri Tarihî şanına layık bir önemle onarıp, Konya Müzeleri kuruluşunun bir seksiyonu olarak kullanmak düşüncesiyle, Rölöve edilmesi başta kabul edilen işler arasında idi.

Bu yazıların hazırlayıcısı Mahmut Akok'un başkanlığında kurulu bir teknik heyette, Ressam Tevfik Kölük, Teknisyen Cengiz Erol ve Fotoğraf Uzmanı Selahattin Öztartan bulunuyorlardı. Konya Müzelerinden de yardımcı elemanlar heyetimize katılmışlardı. Adı geçen Müze İdaresinden geniş ölçüde kolaylıklar görek, işlerimizin zamanında bitirilmesi sağlanmıştı.

Bu devredeki Konya Selçuklu çağı eserleri üzerinde çalışmalarımızla (M. 1242-43) yıllarında yapılmış olan Sırçalı Medreseyi, bu yazılara konu olan, Karatay Medresesini (M. 1255) yılında kurulmuş olan İnce Minareli Darülhadis binasını, (M. 1258) yılında tesis edilmiş olan Sahibata Camii ve Hanıkâhını, 14. yüzyıl yapısı olan Hasbey Darülhiffaz Binasını Rölöve etmeye imkân bulmuş idik.

Konya'daki Rölöve çalışmalarımızın ikinci bir devre programı olarak da Konya ile Aksaray arasındaki ve (M. 1229) yılında kurulmuş olan, Büyük Sultan Hanı, Sultandağ ilçesinde bulunan, İshaklı

Kervansarayını, Konya ile Beyşehir arasında yer alan hanlar arasında olup, Altınapa Baraj Sahası altında kalacak olan Altınapa Kervansarayını, Beyşehirindeki Eşrefoğlu camii ve türbesini ve son olarak tamamen kaldırılmış olan Konya Selimiye İmareti binası Rölöve etmiş idik.

Bu çalışmalarımızı tıpkı Kayseri Selçuk çağı eserleri Rölövelerinde olduğu gibi, Türk Arkeoloji ve Türk Etnoğrafya dergilerinde yayımlamağı da sıralı programa almış bulunuyoruz.

Bu şekilde yayımlama konusunda bizleri teşvik eden Müzeler Genel Müdürlük İdaresine bu satırlar arasında teşekkürlerimizi bildirmeğı başta gelen görevlerimizden saymaktayız.

KONYA KARATAY MEDRESESİNİN PLÂN DURUMU

Selçuk Medreseleri üzerinde toplu çalışma yapan inceleyiciler, yayınladıkları eserlerde Karatay Medresesini bir çok yönleriyle bilim dünyasına aksettirmişlerdir¹.

¹ Ord. Prof. Suud Kemal Yetkin, İslâm Sanatı Tarihi, Ankara - 1954 (Karatay Medresesi) Sa. 135-137
İslâm Mimarisi, Ankara - 1959 (Karatay Medresesi) Sa. 194-197.

Mehmet Önder; Mevlâna Şehri Konya (Tarih Kılavuzu) Konya - 1962 (Karatay Medresesi) S. 129-134.

Semra Ögel; Anadolu Selçuklularının Taş Tez-yinatı. T.T. Kurumu, Ankara 1966 (Karatay Medresesi) S. 129-134.

Prof. Aptullah Kuran; Anadolu Medreseleri Cilt: I Ankara - 1969 (Karatay Medresesi) S. 51-53.

Bilhassa, bu tip kuruluşta olan medreseleri kapalı avlulu oluşlarıyla da, bir sınıflandırmaya koymak istemişlerdir².

Selçuklu Çağı medreseleri toplu olarak göz atıldıkta, muayyen bir dönemde Anadolu'nun muayyen bölgelerinde bu tip medrese binalarına rağbet edildiği görülür. Bu hal medrese yapımının bir aşaması gibi durmaktadır.

Bilhassa sert iklim gösteren bölgelerde bu tarz kuruluştaki binaların makbul tutulduğu anlaşılmıştır. 15. Yüzyılda bile bu şekilde üstü kapalı avlulu binalar bu yerlerde yapılmakta devam etmiştir³.

Orta Anadolu'da bu tip binalardan biri olan Karatay Medresesi de o örneklerin ilk devrede yapılmış olanlarındandır.

Konya Karatay Medresesi, adının taşıdığı anlama uygun ve o hizmeti görebilecek bir plân çatkısında tertiplenmişse de giriş kısmının medrese avlu veya orta holu aksında olmayışı ve klâsik medrese plân tertibi dışında başka bölmelere de sahip oluşu bakımından, normal medreselerin hizmetleri dışında da başka işlere tahsis edildiği de anlaşılmaktadır.

Üstü geniş kubbe ile örtülü avlunun etrafındaki hücre ve eyvan testileri tam anlamıyla klâsik ve bu çağ medreseleri kuruluşundadır. Avlunun üstü kubbe ile örtüleceğinden bu kısmın plânı kare şeklindedir.

Batı tarafında bir seki şeklinde taban döşemesi olan, geniş bir baş ayvanı-Kuzey ve güney taraflarında üçerden altı, doğu tarafında üç Talebe hücresi ve baş eyvanın iki tarafında da iki büyük ders salonu bulunmakla, tam anlamıyla bu çağın bir medresesi plânı ile karşılaşılmış olur.

Bu plân çatkısı dışında ve doğu taraftaki öğrenci hücreleri arkasında bir takım irili ufaklı bölmeler gösteren kısımlara, genişçe cümle kapısı holundan bu bölmelere ayrı kapılarla girildiği gibi,

² Prof. Aptullah Kuran; Anadolu Medreseleri, Cilt: I. S. 51-53.

³ Karamandaki Hatuniye Medresesi, Kütahya'daki Vecidiye Medresesi bu tiplerin 15. yıl örnekleridir.

bu kapı holünün güney tarafında da, iç odaların arkalarında olması gerekli başka bölmelerin de bulunduğu anlaşılmaktadır. (Bakınız : Plânş, 1).

Medrese büyük dershanelerinden, batı, güney taraf köşesindekinin içinde kârgir sandukalı bir yatır bulunduğundan bu kısmın bir türbe odası gibi kullanıldığı anlaşılmaktadır⁴.

Kapalı avlu mekânı ortasında dört köşe plânlı derince ve yonu taşıyla yapılmış bir havuz yer almaktadır. Bu havuz kış mevsimi, tepesi açık olan büyük kubbeden girecek yağmur ve kar sularını toplamak ve yaz günlerinde bu mekâna bir bahçe serinliği havasını kazandırmak amacıyla yapılmıştır.

Bizim Rölöve için çalışma yaptığımız sırada, bir avlu duvarı gibi kalmış, ön yüz kenarındaki cümle kapısı, kapalı avlu ve örtüsü olan büyük kubbeyi taşıyan üç duvar, bir eyvan kısmı ve Celâlettin Karatay'ın mezar sandukası olan eski Büyük Kapalı dershane kısmı ayakta idi. Öğrenci odaları, giriş holu bir kısım duvarları, kapalı dershanelerden biri tamamen yıkılmıştı.

KARATAY MEDRESESİNİN MİMARİ ÇATKISI VE YAPI TARZI.

Anadolu Selçuklu çağının çeşitli bölgelerde kurulmuş yapılarında, yapıcılık bakımında temin edilen malzeme dolaşısıyla bazı farkların olduğu görülmüştür. Mimari sitil anlayışında büyük ölçüde benzerlik olmakla beraber; yapının kurulduğu çevrenin bulunabilen malzemesinden faydalanma yoluyla mimarî ve sitile kazandırılmış özel kuruluşlarda görülmektedir.

Konya ve çevresi bu çağ yapıcılığına yararlı olacak tuğla malzemeyi istediği ölçüde verebilmişti. Taş malzemeyi (Bilhassa süslü parçalara elverecek taş malzemeyi) ise bu çevrenin veremediği anlaşılmaktadır. Bu nedenledirki; Konya Anıt yapılarında ince işlerde mermer

⁴ Bu yerde, Karatay Medresesinin banisi Celâlettin Karatay gömülüdür.

taşın veya bol miktarda iyi hazırlanmış tuğlanın kullanıldığı görülür.

Bütün yapı heyetiyle üstün ve olgun bir estetik anlayışıyla kurulmuş olan Karatay Medresesi yapıcıları, başarı için çağının en seçkin malzemesini kullanma yolunu tutmuşlardır.

Dış yüzün duvarlarında kullanılmış olan taş malzeme bu çağ klâsik yapıcılığına en uygun olanıdır. Cümle kapısı mermer olup gri renge yakın yeşil somakî taş ile kakmalı olarak işlenmiştir.

Binada kalın duvarların iç kısımları moloz taş iseler de, içten ve dıştan muayyen kısımlar, muntazam yonu taşındandır. (Bakınız : Plânş, 2, 3, 4,).

Bütün binada içten ve kısmen dıştan duvarların üst kısımları tuğla örgülüdür. Tonazlar, Tanburlar ve kubbelerde yine tuğla ile örgülüdür.

Karatay Medresesinde Mimari Çatkıyı sırasıyla anlatabilmek için cümle kapısından başlayarak iç kuruluşa doğru gitmek gerekir.

Dıştan içe doğru zikzak bir aks ile cümle kapısı iç kısma bağlıdır. Giriş Holü Sayın Prof. Abdullah Kuran'ın (Anadolu Medreseleri adlı kitabının s. 51 de şekil 23. plân) tanıttığı şekilde yuvarlak kubbe ile örtülü olmayıp bir nevi yıldız = kırma tonoz şeklinde olduğu anlaşılmaktadır. (Bakınız : Plânş, 4 cümle kapısı iç yüzü).

Tam yarım daire yuvarlak kubbe, böyle zikzak oturustaki cümle kapısı ve merkezi kubbeye de uygun düşmez. Yıldız tonoz istenilen basıklıkta bu yere işlenebilir. Sunduğumuz plânşda yıldız tonozun iki bingi ucu görülmektedir.

Kapalı avluya cümle kapısına göre, yan düşen sağ köşedeki küçük bir kapı ile girilir. Kapalı avlu bir hol ve bir divanhane biçiminde ve tam dört köşe plândadır. Duvarların alt kısımları hücre kapıları üst başlarına kadar yonu taşındandır.

Batı tarafta üstü sivri beşik tonozla örtülü bir baş-eyvanı bulunur.

Merkezi holün üstündeki geniş kubbe, dört köşede beşer dilimli pantantiflere

bindirilmiştir. Kubbenin üst aynası 5 m. çapında delik olarak bırakılmıştır. Bu delik kasnağının iç tabandan yüksekliği 15,35 m. dir. Merkezi holün duvarlarının üst tabakalarında, üç duvarda ikişerden altı penceresi vardır.

Hücre giriş kapıları üstlerinde ayrıca sivri kemerli (önleri evvelce çiniden parmaklıklıklı olacak) havalandırma pencereleri bulunmaktadır. Kapılar düz lentolu ve düz sögelidir.

Sade ve kolosal kuruluşta olan bu merkezî mekân baştan başa çini kaplama ile süslenecek çok zengin ve gösterişli hale getirmiştir. (Resim : 1-3).

Bir açık dershane veya ibadet sahnı olan Başeyvanın içi de baştan başa çinilerle kaplıdır. (Resim : 4-8) (Plânş : 10-15) Buranın dışa bakan bir penceresi de vardır.

Bugün ayakta duran büyük dershane, (Türbe odası) kareye yakın planlı ve üzeri kubbe ile örtülüdür. İki tarafında dışa açılan pencereleri bulunmaktadır. Başeyvan ile arasında pencere boşluğu gibi duran bir açıklık varsada, buranın Mihrap yeri olması daima hatıra gelir.

KARATAY MEDRESESİNİN DIŞ YÜZÜ VE KİTLELERİ.

Cümle kapısının bulunduğu yüz, tarihi anıtı günün şehrine bağlayan bir cephesi olmak nedeniyle, yonu taşıyla işlenmiştir. (Resim : 9).

Medrese genel heyetiyle ve dış kontürü bakımından kareye yakın dikdörtgen bir şekil gösterir. Dış kitle bakımından merkezi sahnın kubbesi en yüksek kısımdadır. Bu kubbe dıştan ve eteklerine doğru iki kat tanbur ile kademeli hale getirilmiştir. (Resim : 10, 11).

Binanın yan ve arka yüzlerinin alt kısmının duvarları moloz duvar şeklinde olup, büyük merkezi kubbenin üst kısım şaküli duvarları tuğla örgülüdür. (Resim : 11).

Dış yüzlere açılmış pencerelerden alttakilerin yan sögeler kesme taş olup üstbaşları ahşap lentoludur. Üst pencerelerin söge ve kemerleri tuğla ile örgü-

lüdür. 1950 ve daha önceki tamirlerle dış yüzü oldukça değişikliğe uğratılmıştır. Kubbeler tamamen kurşun kaplanmış duvar üstlerine uluorta bir taş silme konulmuş, Büyük merkezi kubbe aydınlığına madenî çatıklı cam örtü konulmuş ve köşe kırmaları kademeli şekle sokulmuştur. (1968-9) Onarımlarıyla da temel izleri bulunan kuzey ve güney hücreleri Restore edilerek dış eteklerdeki eksikler giderilmeğe çalışılmıştır. (Bkz. Plânş: 5-6).

DIŞ YÜZLERİ ve KİTLE TANZİMİ YÖNÜNDEN DÜŞÜNCELERİMİZ

Yazılarıma ekli Rölöve ve Planşlarımızdan 5, 7 No.lara ve fotoğraflarda da 9, 10, 11, 12, sayılara bakıldıkta görülecektir ki; cümle kapısının bulunduğu önyüzden başkaları moloz taş duvar örgüsü tarzındadır. Bu dış duvar biçimi, değerli bir anıta yakışacak hal göstermemektedir. Bu biçim duvar örgüsü arka yüz için kabul etsek bile, yan yüzler için kesme taşlı dıvar örgülerini düşünmek zorunu vardır. Bilhassa duvar yüzlerinde görülen ahşap Hatıl ve Kuşak sisteminin bu duvar örgüsüne uymadıkları bir gerçektir. Diğer taraftan, bu çağ Selçuklu yapılarında ahşap hatılların kullanıldığını biliyoruz. Fakat onlar daima iç kısımlarda yüksek duvarların bağlantısını temin etmiş, çatıklar olarak konulmuşlardır.

Yüksek duvar yüzlerinin üst kısımlarının da bu çağ binalarında bu şekilde bitirilmediği muhakkaktır.

Merkezi kubbe tromp köşelerinin bitimlerinde bu şekilde olamayacakları anlaşılacakla beraber kubbe tanburunun da böyle dış tesirlere ve gösterişe karşı bu şekilde olmayacağı düşüncesi bizde hasıl olmuştur.

Kademeli ve dişli olan kubbe tanburu üzerine ayrıca iyi hazırlanmış tuğladan hem izolan ve hemde süs olabilecek bir kaplamanın yapılabileceği düşüncesi de bizde doğmuştur.

Bu çağda medrese binaların dış yüzlerin sada ifadeli olduklarını biliyoruz. Karatay'ında şehrin iç kalesi eteğinde

kurulu olduğu yerde böyle bir hüviyetle olacağı tabiidir.

Bu şekilde etraf yüzleriyle Karatay Medresesine bitişik başka binaların bulunabilecekleri de hatıra gelmektedir.

Bu halin öğrenilebilmesi için bina çevresinde ilmî kazılar yaparak konuyu tahkik etmek gerekecektir.

Konya'da bu çağın binalarının hayatını günümüze kadar uzatabilmek için öylesine şekilsiz ve bilgisiz onarımlar yapılmıştır ki onları bu ilâveler arasında kesin şekilleriyle görüp tanıma imkânsız olmaktadır.

KONYA KARATAY MEDRESESİNİN ESTETİK TERTİPTEKİ MİMARİ DE- TAYLARI.

Cümle kapısı: (Bakınız Plânş : 4, 5, 9) (Resi : 13-14). İki çeşit taş malzemesile kurulmuş olan cümle kapısı Tak şeklindedir. Giriş nişi az derin olarak planlanmıştır. Nişin koltuklarındaki köşelerde çok müzeyyen şekilde işlenmiş sütünce ve başlıklar vardır. (Resim : 14).

Kapı takının yan söge kanatları, çeşitli geometrik süslerle bezelidir.

Takın alınlığı ve nişin üst kanatları sivri kemerli olup, kemerin kaş örgüsü iki renk taşla iç içe geçmeli yarım daireler biçimindedir. Alınlık çevresinde geometrik süs şerit ve tacında da bir yazı kitabelidir⁵.

Giriş nişinin kemer içi alınlığı 7 sıra mugarnaslıdır. Bu mugarnaslar kısmı, özenlerinde de 3 sıra halinde devam ettirilmiştir.

Kapı takının kemer özenisi koltuklarında, dikdörtgen şeklinde yazı kitabeleri yer alır. Kemerin üst çevresinde üç tane geometrik oyma süslü Kabara rozeti yerleştirilmiştir. Alınlığın yana düşen düz kısımlarında Somakî renkli taşlarla işlenmiş geniş şerit silmeler halinde geometrik süsler görülmektedir.

⁵ Mehmet Önder; Mevlâna şehri Konya, Sahife: 129-134. Bu kitabeye göre eser (M. 649) tarihinde yapılmıştır.

Giriş kısmı kapısı yatay lentolu ve yüzü silmelidir. Lento üzerinde iki renk taşla işlenmiş yatay kemer biçiminde örülmüş bir başka lento daha görülmektedir. İç kapının bu çatkısını, yumuşak silmeli yüzü itinalı işlenmiş bir çerçeve kuşatmaktadır. (Plânş : 8).

Cümle kapısının yüz görünümü de yumuşak ifadedir. Kabul edilen sert taş malzemeye uygun düşecek tarzda ince ve hafif oyoğulu süsler ve renkli kakmalı taşlarla yüzey görüntüye kıymet verilmiştir.

Giriş nişi üst kısmını tutan istalaktit süsleme tertibinde bile bu anlayış hâkim olmuştur. (Resim : 15-16).

Cümle kapısının iç hole bakan yüzüde dış değerli yapıcılığını içe yansıtan bir ahenktedir. (Bakınız : Plânş, 4).

Girişin üst başı düz lentolu ve onun da üstü Beşik tarzında dişli örgülüdür.

İç kapının kenar çerçevesi muntazam silmelidir.

Bu çağın Konya çevresi anıtsal yapılarında cümle kapısı takımları daima ayrı bir mimarî kompozisyona tabi tutulmuştur. Etraf duvarlarına organik olarak bağlı iseler de gerek kitle kuruluşu ve gerek estetik tanzim yönünden ayrı ve önemli işlenip tanzim edilmişlerdir.

ÇİNİ KAPLAMA SÜSLERİ VE TEKNİĞİ :⁶

Konya Karatay Medresesinin çini sanatı yönünden de inceleyicileri tarafından önemle üzerinde durulmağa değer bulunan bir varlıktır.

İç mimarinin süsleme kompozisyonu bu sanatın üstün başarılı örneğidir. 13.

⁶ Türk Çini ve Sanat tekniği üzerine durmuş bir kaç müellifin eserine işaret etmek isteriz:

Celal Esat Arseven; Les Arts decoratifs Turees İstanbul S. 148-175.

Prof. Oktay Aslanapa; Anadolu'da Türk Çini ve Keramik sanatı. T - Kültürünü araştırma E. Seri: V, Sayı: I (Çini tekniği) sayfa 37-41.

Şerare Yetkin; Türk çini sanatında Bazı örnekler ve teknikleri. Sanat Tarihi Yılığ 1. İstanbul. 1965 S. 60-100.

Tahsin Öz; Çinilerimiz, Güzel Sanatlar Dergisi Sayı: 2 S. 5-26. 1940.

Turkish Ceramlec, Plate V. de Çini örnekleri

Yüzyılın çini kaplama sanatında yürütülen bir teknik esasa göre yapılmıştır.

Çini kaplama sanatında bu tarz süslemeciliğe Kesme Çinicilik denilmektedir. Düz renkte çini kaplamalarından kesmek ve yontmak, kenarlarını düzeltmek yoluyla istenilen motif ve yazı karakterlerinin meydana getirilmeye süslü yüzeyler kompoze edilirler.

Bu kesilen, yontulan ve uygun şekillere sokulan parçalar, ana olan (maça) kalıplara yerleştirilerek arka kısımlarına dökülen ince alçı ile plâklaştırılırlar. İstenilen ölçüde plaklar haline getirilen çini kompozisyon parçaları duvar yüzeylerinde üst üste veya yan yana monte edilerek genel süs tazim ve kompozisyonları tertip edilirler. (Plânş : 10-15). (Resim : 1-8).

Burada kullanılmış olan çinilerin bir kısmı kesilmeğe elverişli parçalardan olup, çini imalatı yapan atölyelerinde geniş plaklar halinde tek renkli olarak hazırlanmışlardır. Renk ve sırları örtücü sırlardır.

Bir kısım çinilerde vardır ki bunların çamuru (çini hamuru)nu kabartmalı olacak kalıplara döküp veya prese edip, tertiplenmiş süslerdir. (Resim : 7) deki Başeyvan kemer içi gibi olanıdır ki, bu teknik çinicilikte bundan yüzyıl sonra geliştirilen bir tekniktir⁷.

Bir takım çinilerde daha vardır ki bunlarda yüzleri örtücü sırlarla boyanıp ve ayrıca altınla süslüdür. Bu plaklar geniş satırları kaplamak için kullanılmış altı köşelidirler.

Bu çeşit çinilerde 15. yüzyıl Türk Sanatında makbul bir teknik olarak ilerletilmiştir.

Karatay Medresesinin çini süsleri arasında çoğunlukla yer alan teknik kesme çiniciliktir. Bu teknik ile harika denilecek süs buluşları yapılmış ve iç mimaride üstün bir kompozisyonu yaratılmıştır.

Cümle kapısının arkasındaki holün tonoz veya yıldız tonoz örtüsünün de o

⁷ 14. Yüzyılda Bursa'nın tarihi Mimarî eserlerinde bu teknikle yapılmış çiniler görülmektedir. (Yeşil Camide).

kesme çiniler ve sırlı tuğlalarla bezeli olduğu kapı iç kısmında kalabilmiş iki binği ucundan anlaşılmıştır.

İç dekoru geniş süslemesi merkezi kubbelerin örttüğü orta salon ile başeyvanda toplanmaktadır.

Süslemede geniş ölçüde geometrik esaslı motiflerden faydalanılmıştır. Rumi (Anadolu sitili demektir). Tarz yaprak çatkılarıyla tertip edilmiş süsler de vardır. (Resim : 5) (Plânş : 11, 12, 13, 15.).

Bundan başka yazı karakterleriyle kompoze edilmiş süslerde maharetli ve başarılı işlentiler halindedir.

Yazı süslerinde üç tip örnek dikkatimizi kendisine çeker. Havası, Bitki Süslü, Selçuk Nesih tarzında yazılar; (Resim : 1) (Plânş : 10).

Geniş ve başarılı bir ustalıklarla işlenmiş seceri = Bitkisel küfi yazılar (Resim : 2, 3).

Bir yüzey süsü gibi işlenmiş saranlı küfi yazılar (Resim : 3) süs kompozisyonu bütün olgunluğuyla başarıya götüren elementlerdendir.

Süs tertibi arasında çiçekli küfi yazılardan çıkarılmış (Eliflâm orta ve üst başı şeklinde) geometrik çatki ile yapılmış süslerde vardır. (Resim : 1) (Plânş : 12). Bu sitilde süs yapma modası 14. ve 15. yüzyıllarda sürdürülmüştür. Bu çeşit kompozisyonlara daha çok yere serilmek üzere yapılan halılarda kullanılmakla yazının yere düşürülme mahzuru, bu yolla ortadan kaldırılmıştır.

Karatay çini kaplamacılığında kullanılan çinilerin renkleri fazla çeşitli değildir. Firuze yeşilli çoğunluk teşkil eder. Siyaha yakın kubalt ve morumsu renklerde vardır. Renk istifi bakımından alçılı yüzeylerin Beyaz = krem = renginde de istifade edilmiştir. Bilhassa yazı şeritlerini kıymetlendirmek için alçı beyazlığından çoğunlukla faydalanılmıştır. (Resim : 2) (Plânş : 10).

Karatay Medresesinin düz çinileri üzerinde altın yıldız boya da kullanılmıştır. Bu tarz renkleme, çiniler hazırlandıktan sonra ikinci bir defa daha furunlamakla temin olunur, ki bu teknikte

14. ve 15. yüzyıllarda Türk çini Sanatında bir devre daha sürdürülmüştür.

Karatay Medresesinin şakûli duvarları çinilerle kaplandığı gibi, yuvarlak tonoz yüzleriyle kemer kaşları Büyük Kubbenin pantatif ve yuvarlak plânlı kasnak ve iç bükey yüzü kısmı maharetli kesme tarz çini kaplamacılığı ile süslenmiştir.

Karatay Medresesi çini kaplamaları iki yolla tahribe uğramıştır.

Bir yol eskimek ve zamanın tesiriyle olmuştur. Bunlar üst kısımlarda ve kubbe içinde görülmektedir. (Resim : 2).

Büyük ölçüde tahribat alt kısım şakûli duvarlarda olmuştur. Bu da doğrudan doğruya kasıtlı tahrib yoludur.

Eser sahipsiz ve bakımsız kaldığı devrelerde insan elinin kolayca ulaşabileceği kısımlarda olmuştur.

Bir zamanlar eski eserlerimiz dış pazarlara aktarmak amacıyla bu tahribat kasıtlı olarak yürütülmüştür.

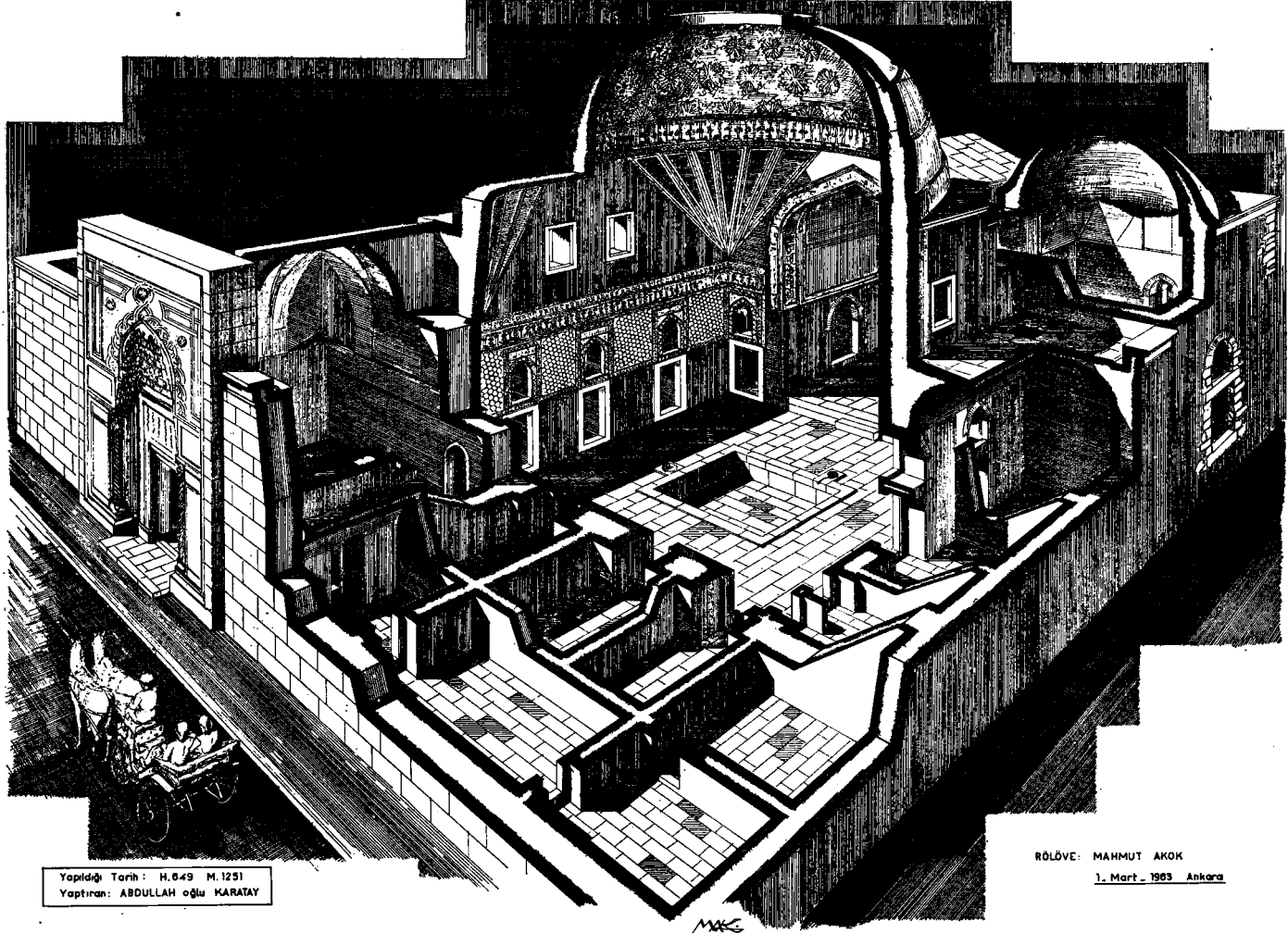
Konya'nın bu değerli Sanat Anıtı uzun seneler sahipsizlikle ihmale uğradıktan sonra, Cumhuriyet Çağı içinde Millî Eğitim Bakanlığının el atmasıyla tekrar hayatiyete kavuşturulmuş ve kurtarıcı onarım ve bakımlar yapılarak Konya Müzeler topluluğunun çini seksiyonu meşheri haline getirilmiştir.

Medenî dünyanın her tarafında bu çağa ait mimarî ve sanat anıtları üzerlerine eğilen eller tarafından, kuruldukları gündeki kadar taze ve sağlamlıkla yaşatılırken Türk tarihinin karanlık ve sıkıntılı geçen günlerinin acı tahribine uğrayan bu değerli eserleri kurtarmanın zamanı gelmiştir. Yüz kızartıcı ihmallerin tez elden giderilmesi gereği vardır.

Türkiye'de ilerliyen teknik ve yapıcılık sanatı çalışmaları arasında Karatay'ın kasten yok edilen eski ihtişamını, tekrar ihya etmek mümkündür. İç dekorun tamamlayıcısı olabilecek çinilerde daha mükemmel olarak yeniden yaptırılabilir kanısındayız.

Her taraftan yolunmuş dış yüzler eski muhteşem hüviyetine kavuşturulabilir. Bu hususun kısa bir zamanda tahakkukunu da temenni ederiz.

KONYA - KARATAY MEDRESESİ RÖLÖVESİ

Yapıldığı Tarih : H. 649 M. 1251
Yapıtın : ABDULLAH oğlu KARATAY

RÖLÖVE: MAHMUT AKOK
1. Mart - 1963 - Ankara

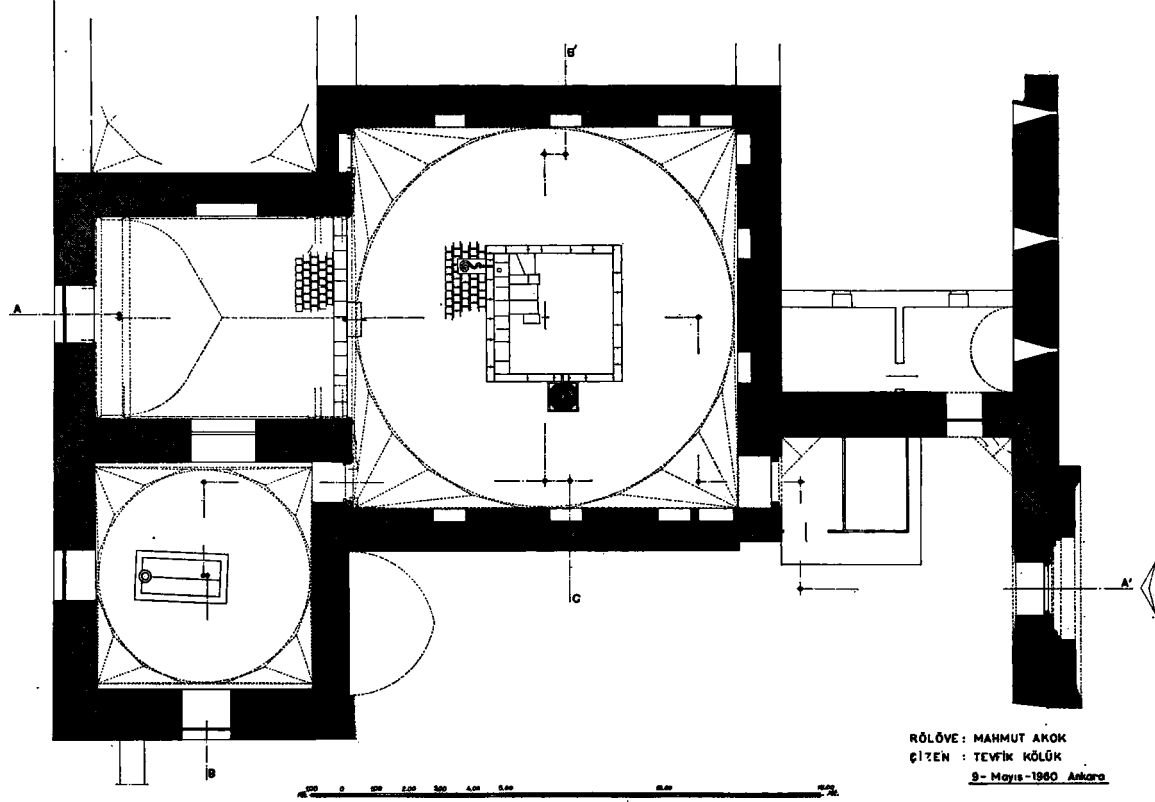
Plânş 1

Plans No : 1
Plata Adedi : 16

KONYA - KARATAY MEDRESESİ RÖLÖVESİ

MİKYAS : 1/50

M. Akot

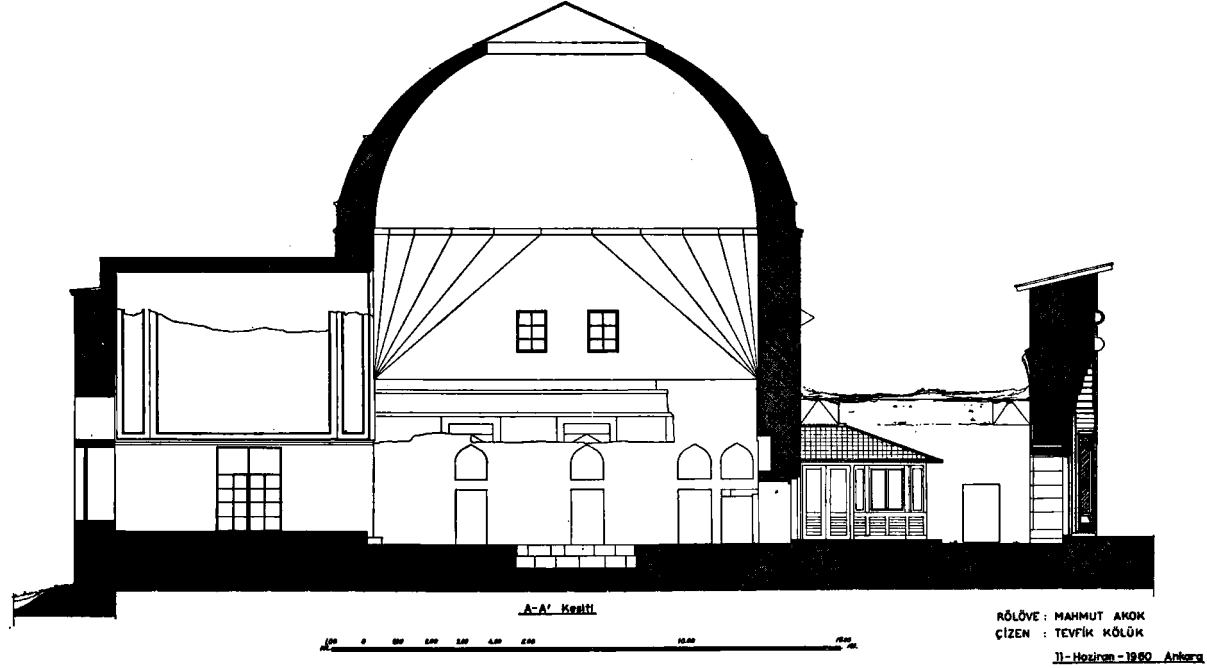
RÖLÖVE : MAHMUT AKOK
 ÇİZEN : TEVFİK KÖLÜK
 9 - Mayıs - 1960, Ankara

Planş N° : 1-A
 Planş Adedi : 16

Planş — 1-a

KONYA - KARATAY MEDRESESİ RÖLÖVESİ

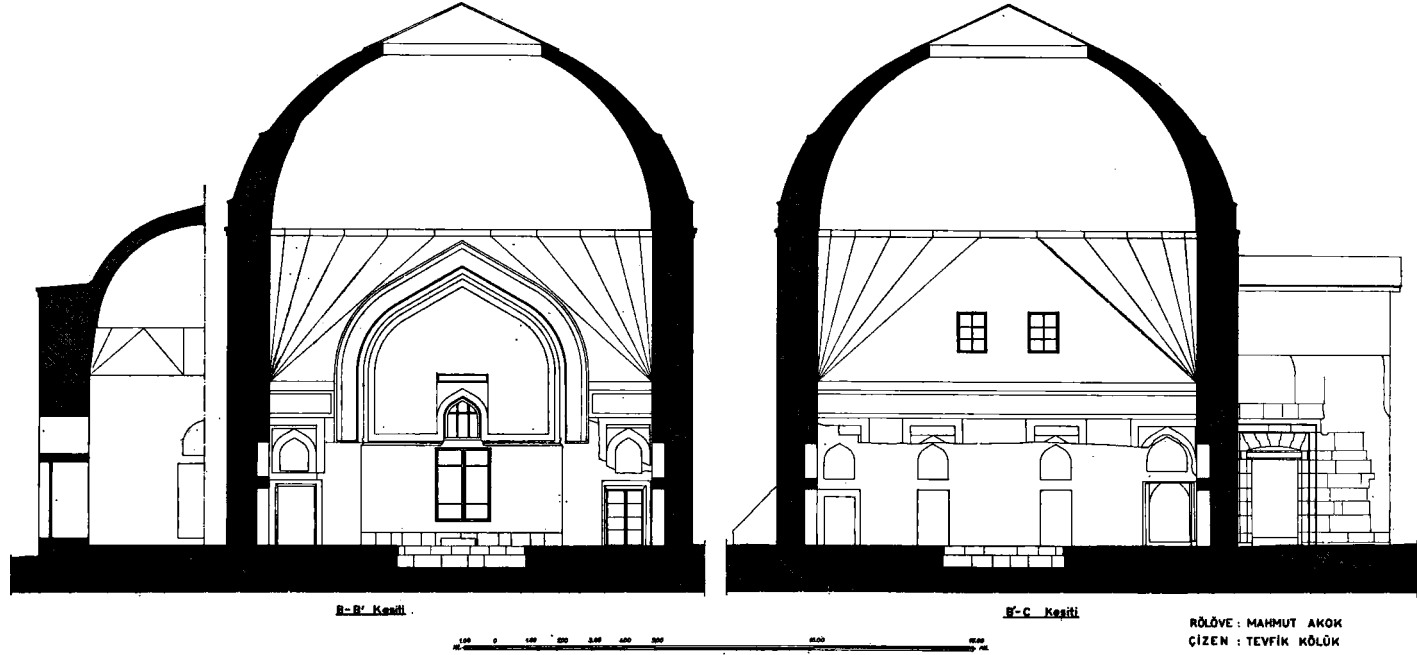
MİKYAS : 1/50

Plânsı 2
Plânsı Adedi : 15
M. K. Kök Çizim ve Rölöve Bürosu

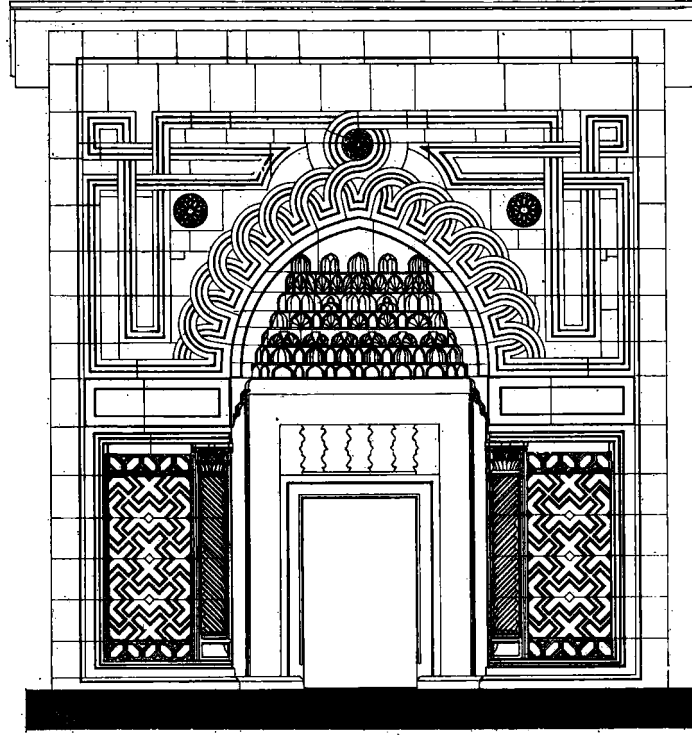
KONYA - KARATAY MEDRESESİ ROLOVESİ

MIKYAS 1/50

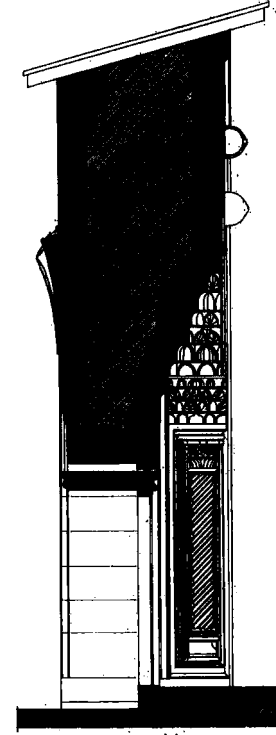

Plânş 3 Plânş Nö: 3.
Plânş Adedi: 16

KONYA - KARATAY MEDRESESİ RÖLÖVESİ

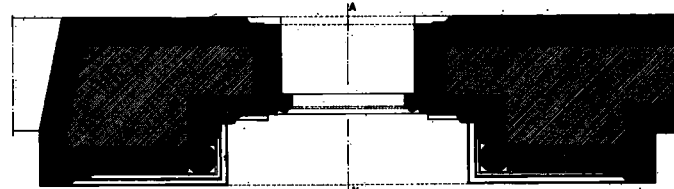

SEPHE

A-A KESİTİ

CÜMLE KAPISI Mikyas: 1/20

PLÂN

RÖLÖVE: MAHMUT AKOK
ÇİZEN: TEVFIK KÖLÜK
10. Subat. 1961 Ankara

Plânş 4

Plans N° : 7
Plans Adedi: 16

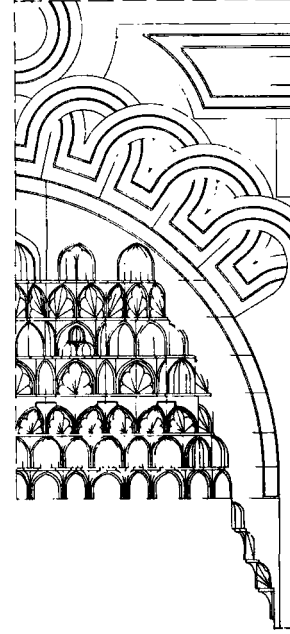
KONYA - KARATAY MEDRESESİ RÖLÖVESİ

MIKYAS: 1/20, 1/10

CUMLE KAPISI ARKA CEPHE

1/20

CUMLE KAPISI ÖN CEPHE İSTALAKITLERİ

1/10

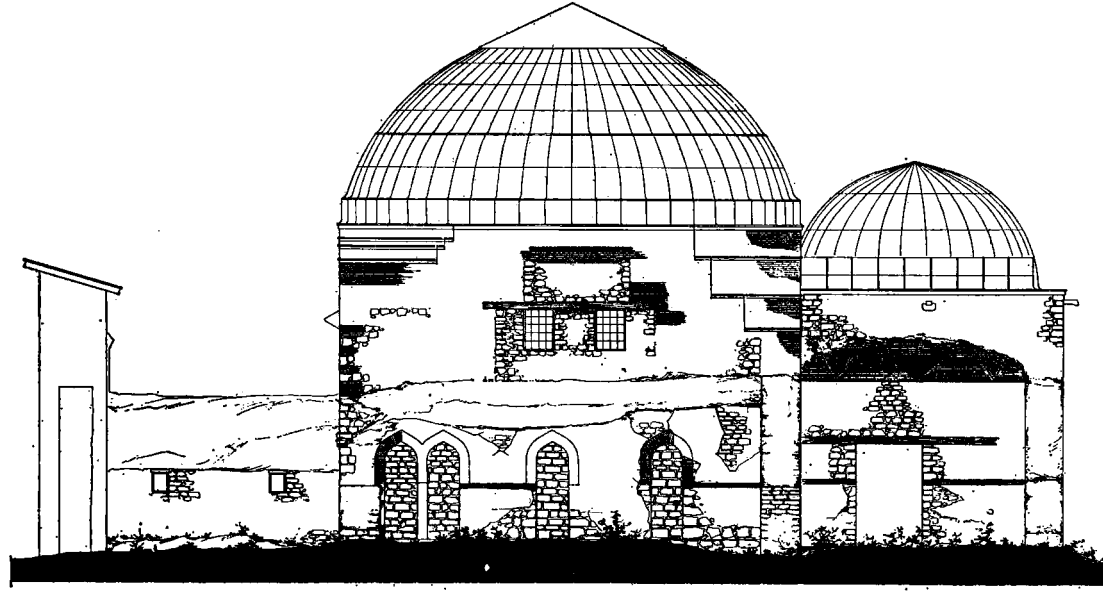

Plânş 5

ROLOVE MAHMMUT AKOK
 ÇİZEN TEVFIK KÖLÜK
 2. Mart - 1961 Ankara

KONYA - KARATAY MEDRESESİ RÖLÖVESİ

MİKYAS : 1/50

SAG YAN CEPHESİ

RÖLÖVE : MAHMUT AKOK
ÇİZEN : TEVİK KÖLÜK

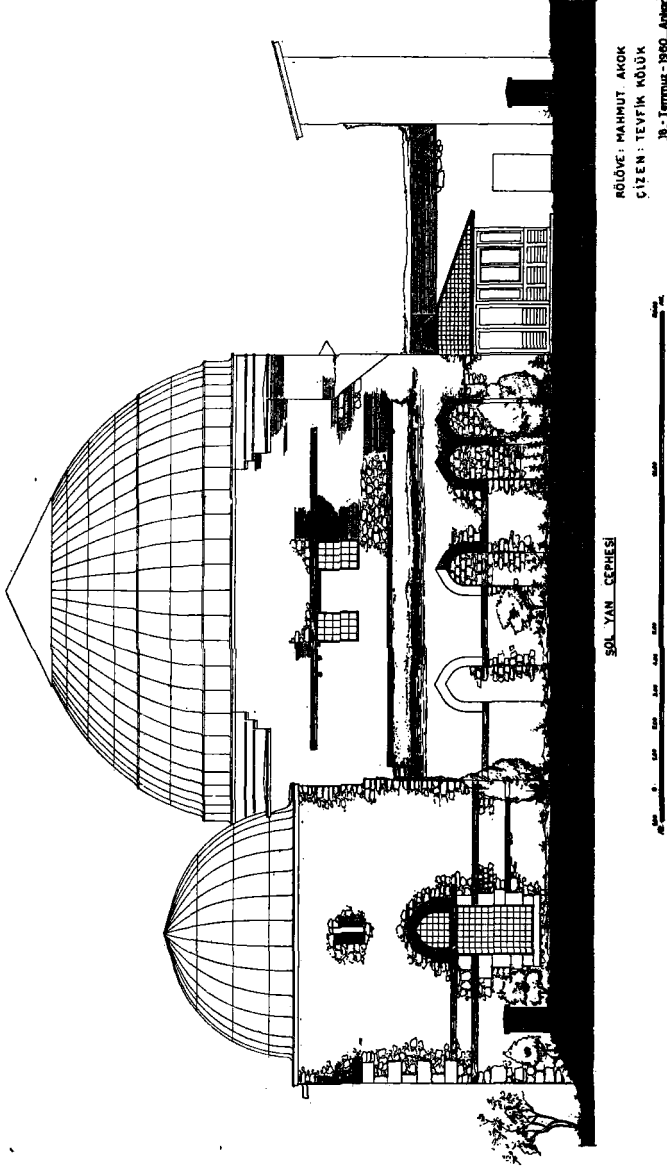
28-Temmuz-1980 Antalya

Plano NS : 5
Plans Adedi : 16

Plano 6

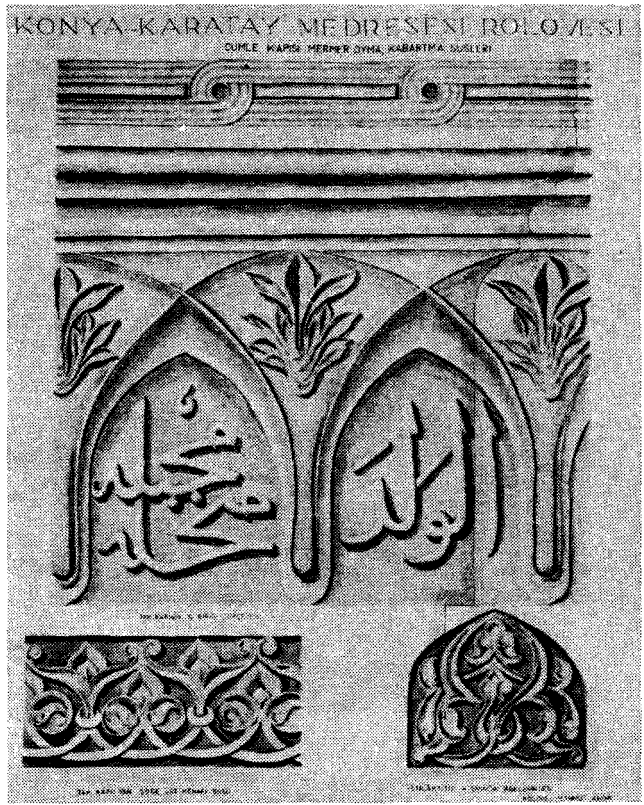
KONYA - KARATAY MEDRESESİ RÖLÖVESİ

MİKYAS : 1/50

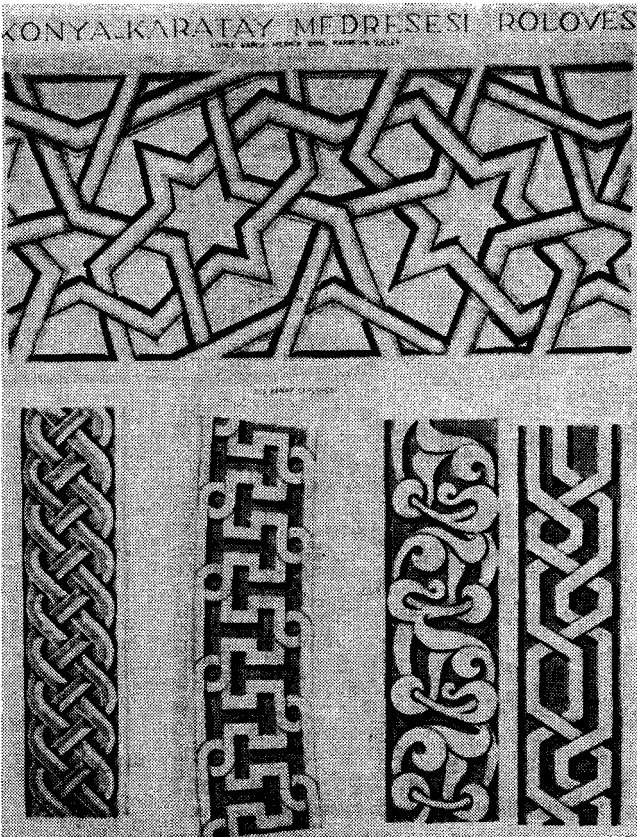

Plân 7

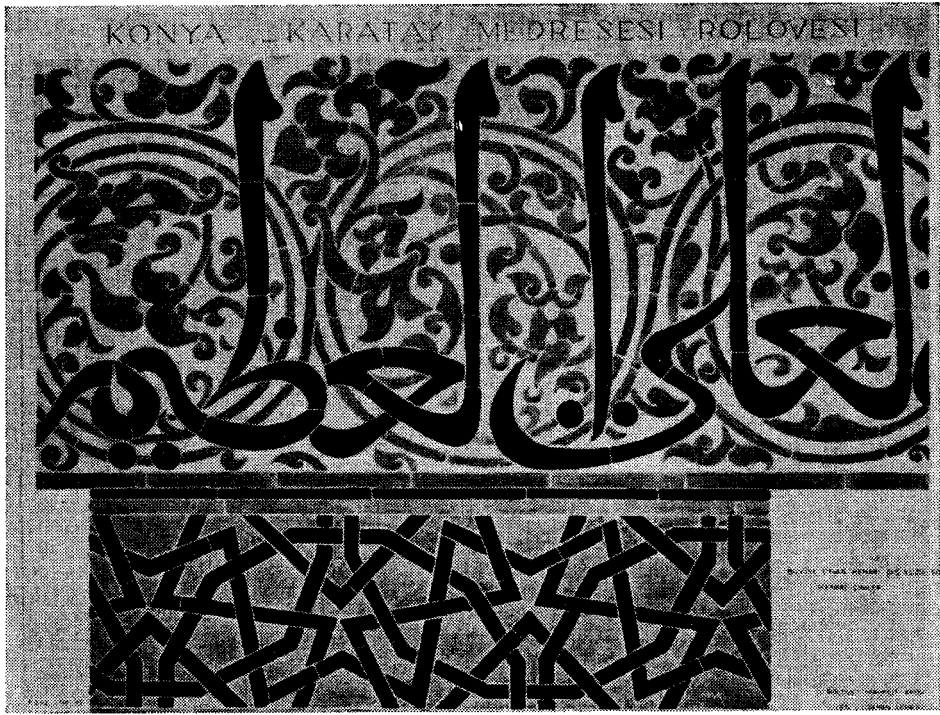
Planın No : 6
Planın ölçeği : 1/50

Plâns 8

Plâns 9

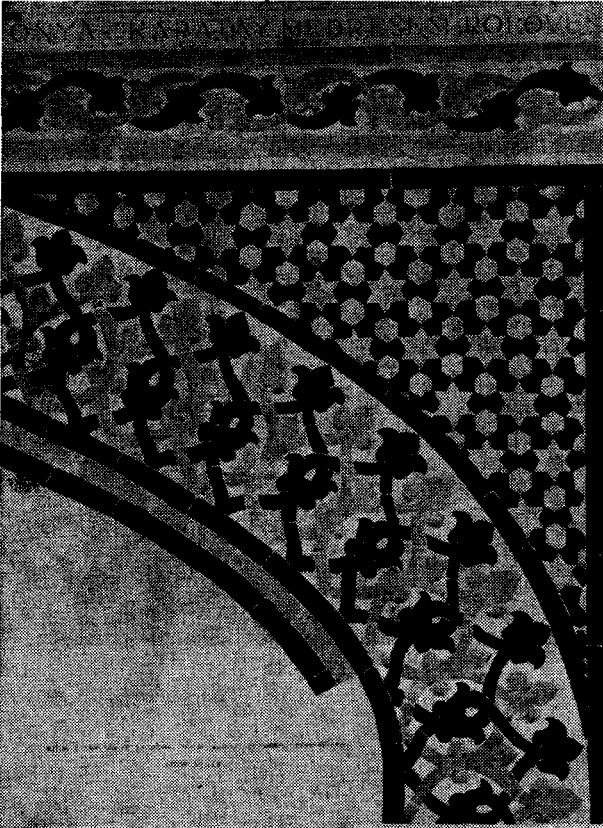
Plâş 10

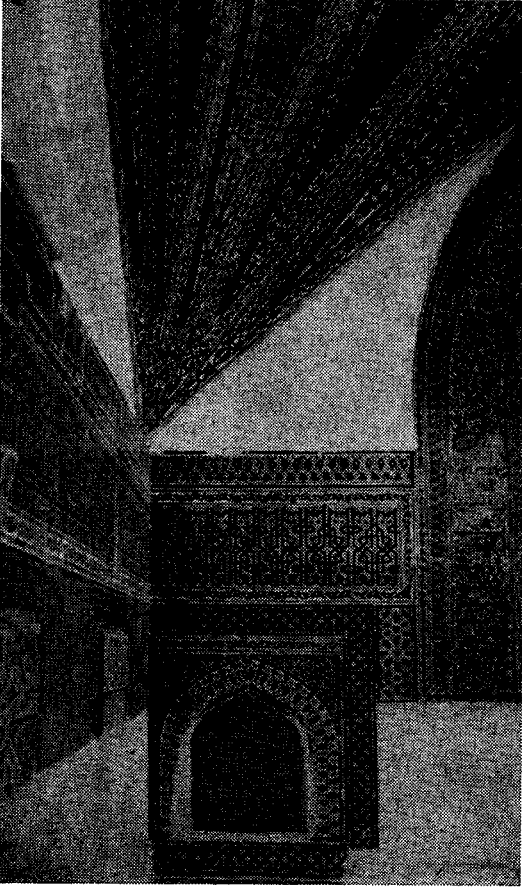
Plâş 11

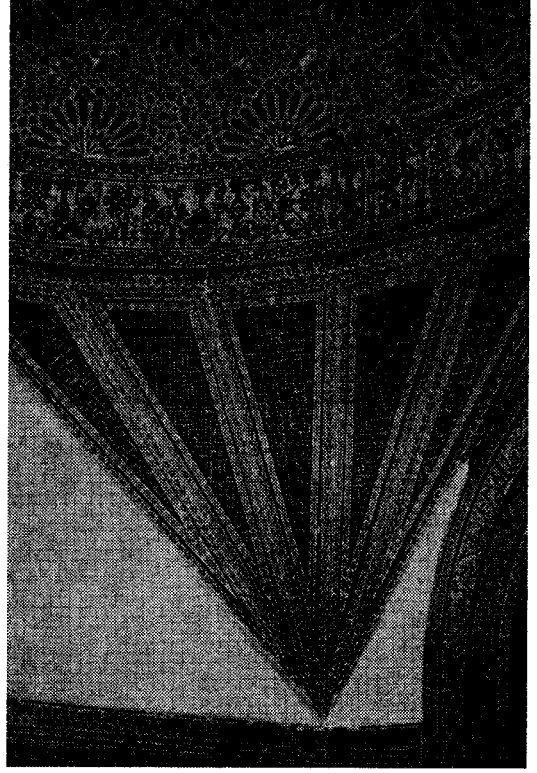
Plânş 12

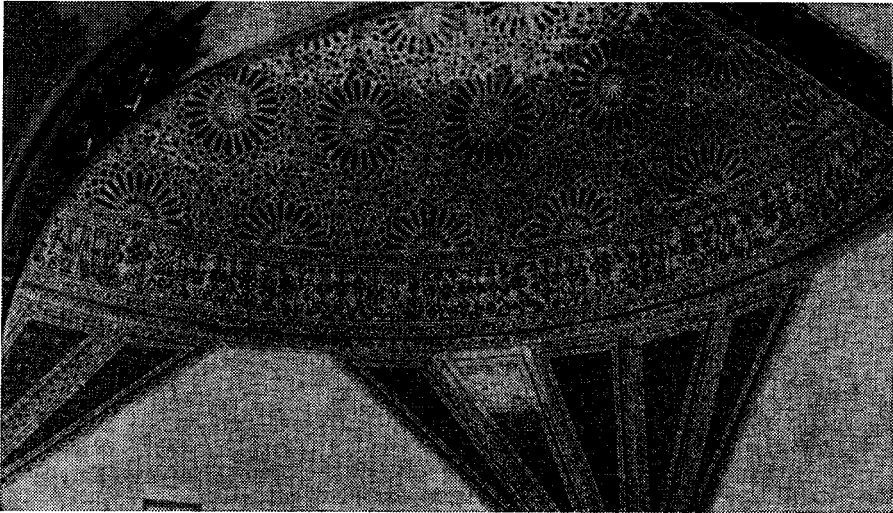
Plânş 13

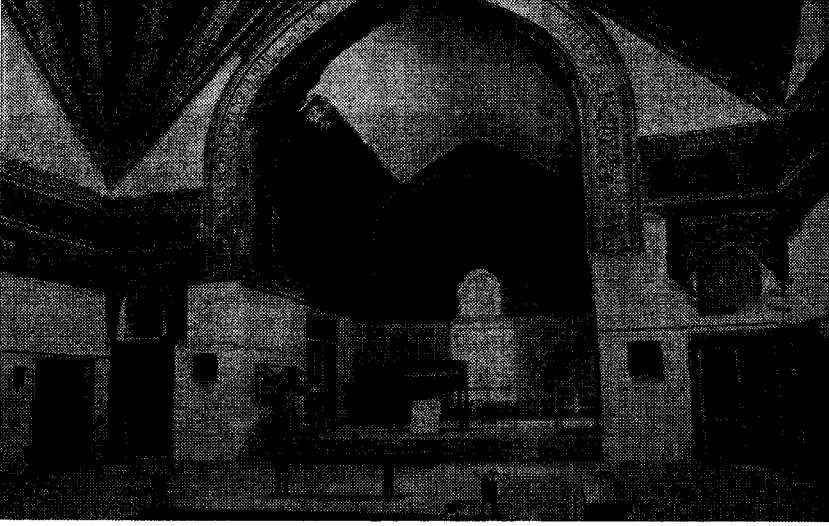
Res. 1 — Konya Karatay Medresesinin iç kısmının çini kaplamaları

Res. 3 — Konya-Karatay Medresesi kubbe kasnak ve pantantifi çini kaplaması

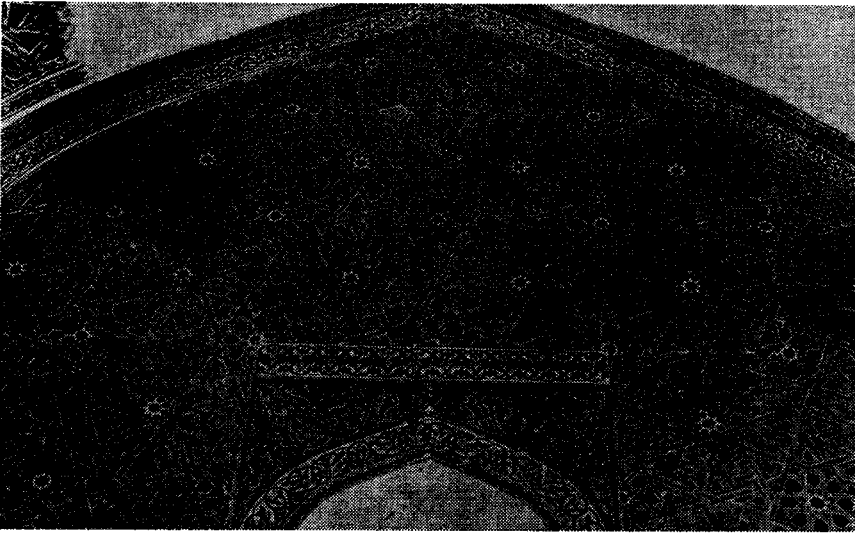
Res. 2 — Konya-Karatay Medresesinin büyük kubbe ve pantantif kesimi çini kaplaması

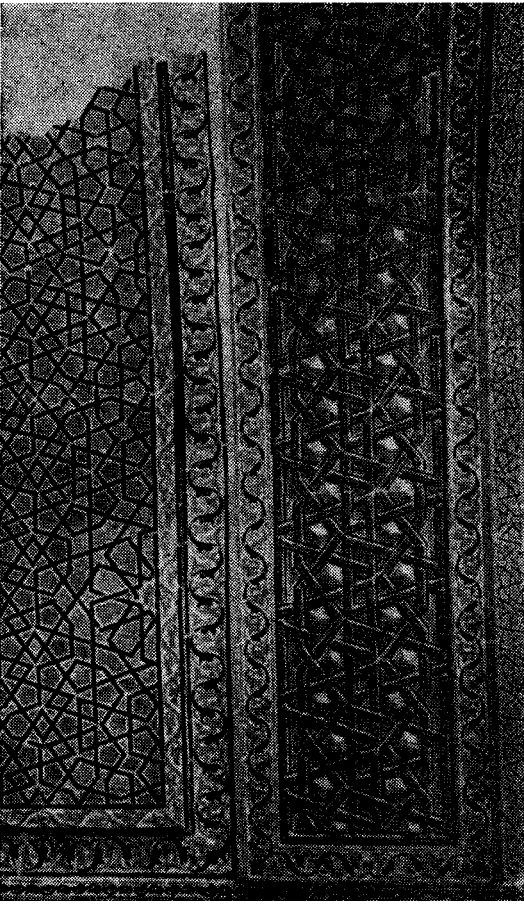
Res. 4 — Konya Karatay Medresesi başeyvanı genel görünüşü

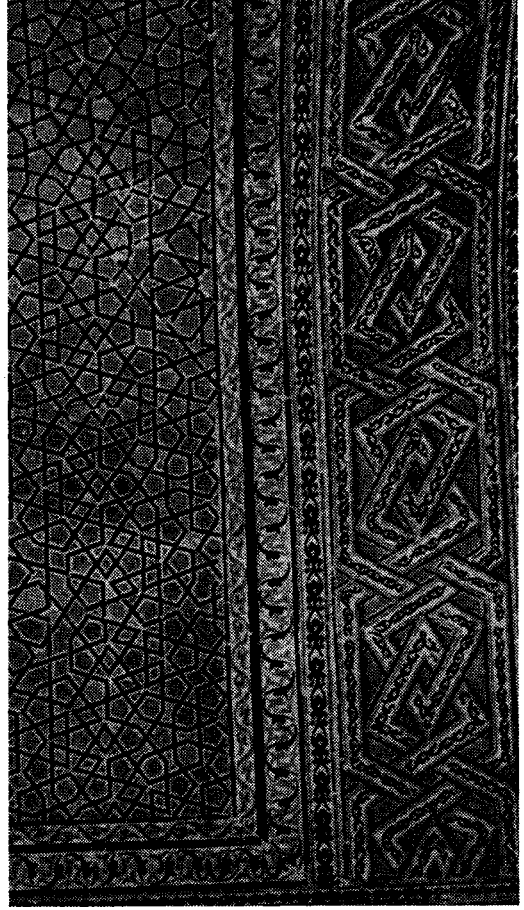
Res. 5 — Konya Karatay Medresesi başeyvanı içi çini kaplaması.

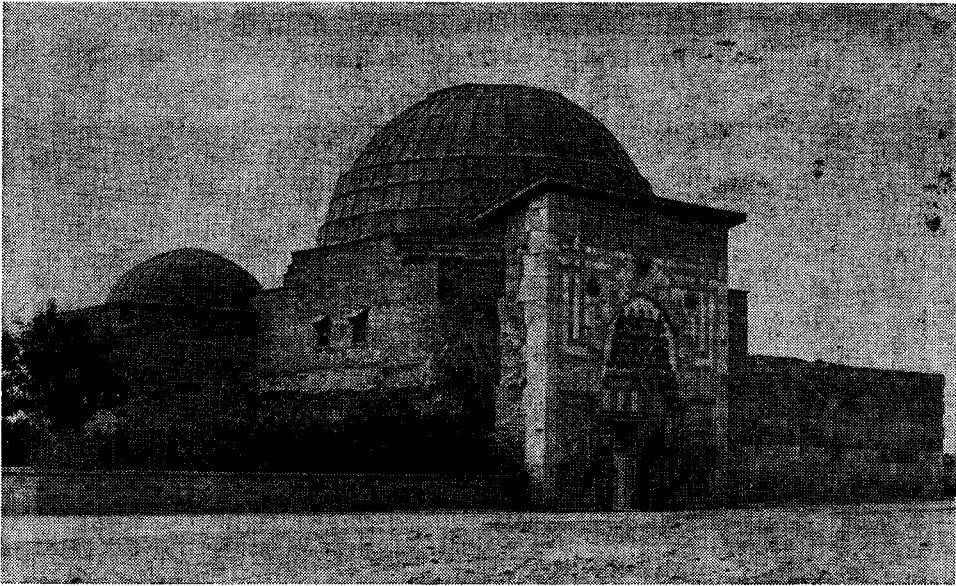
Res. 6 — Konya Karatay Medresesi başeyvanı içi duvarı çini kaplaması.

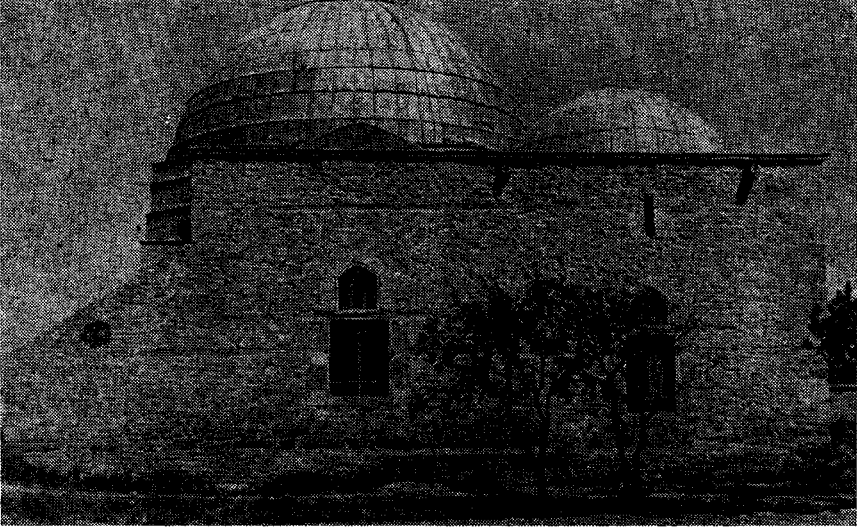
Res. 7 — Konya-Karatay Medresesi başeyvan içi çini kaplamaları

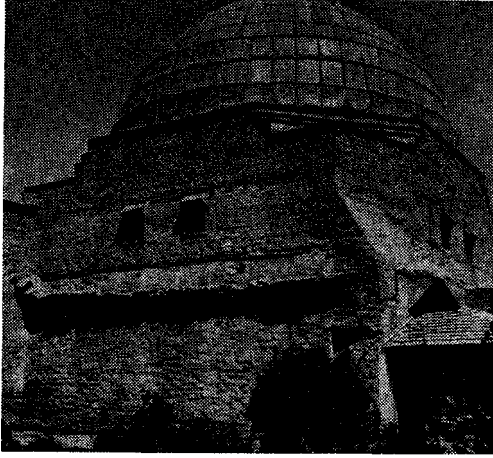
Res. 8 — Konya-Karatay Medresesi başeyvan içi çini kaplamaları.

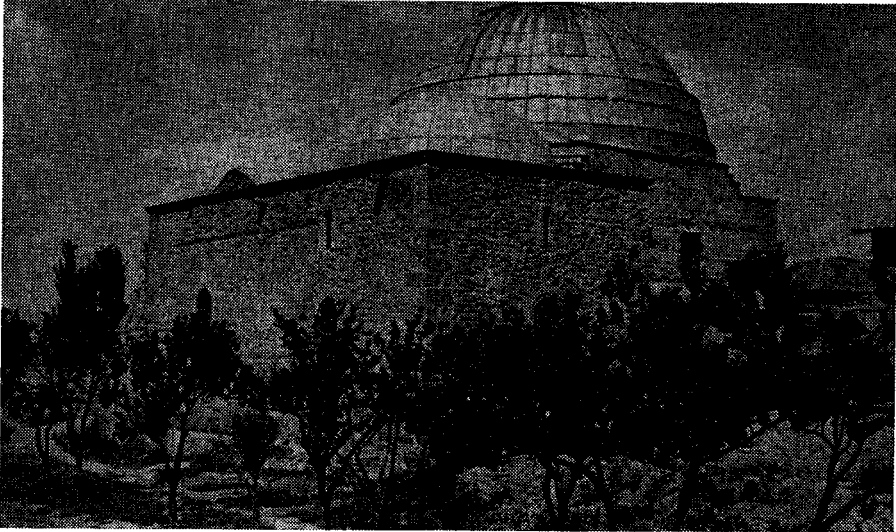
Res. 9 — Konya-Karatay Medresesinin doğudan görünüşü

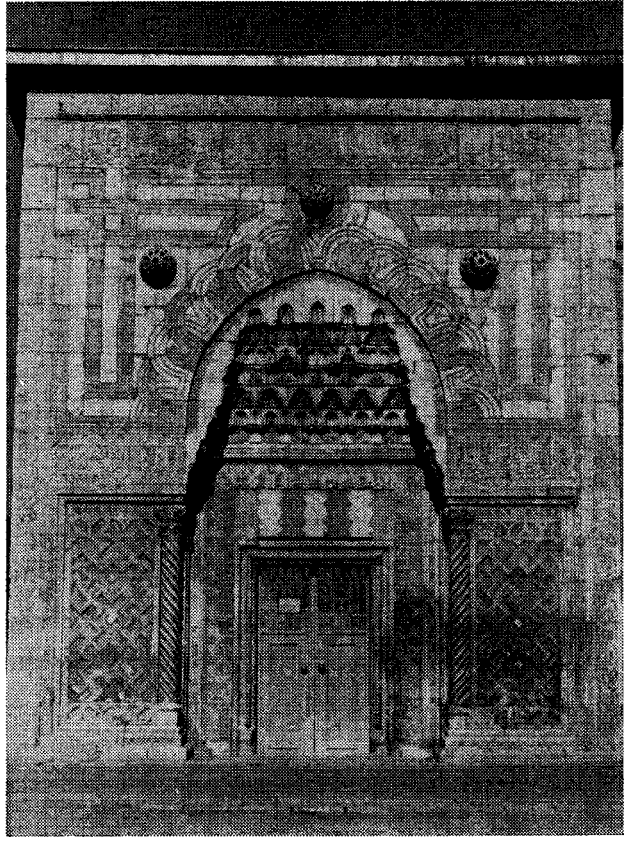
Res. 10 — Konya-Karatay Medresesi batı yüzü

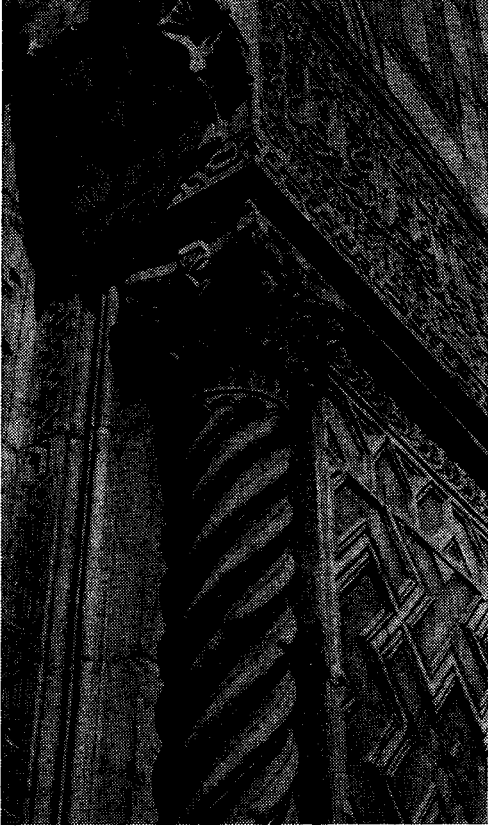
Res. 11 — Konya-Karatay Medresesinin
güney yüzü.

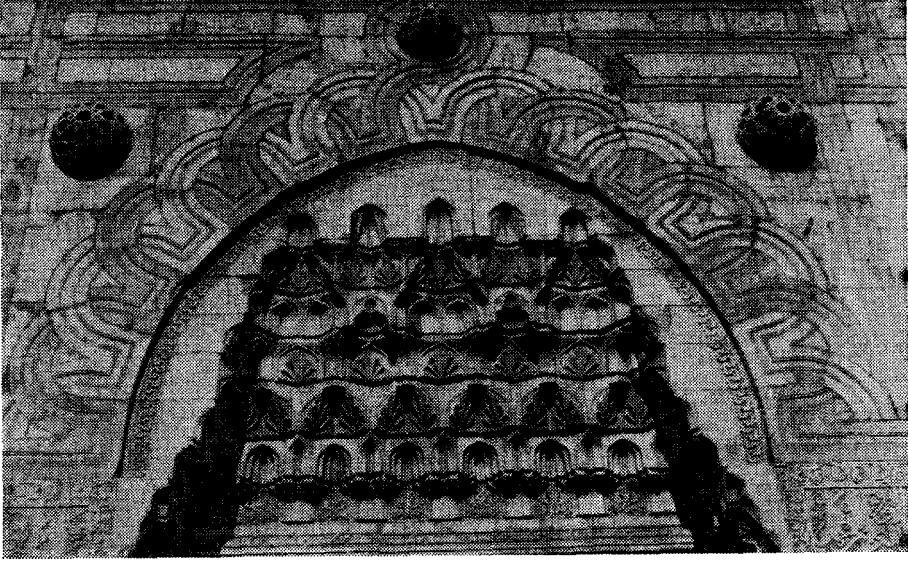
Res. 12 — Konya-Karatay Medresesinin batı ve güney yüzleri.

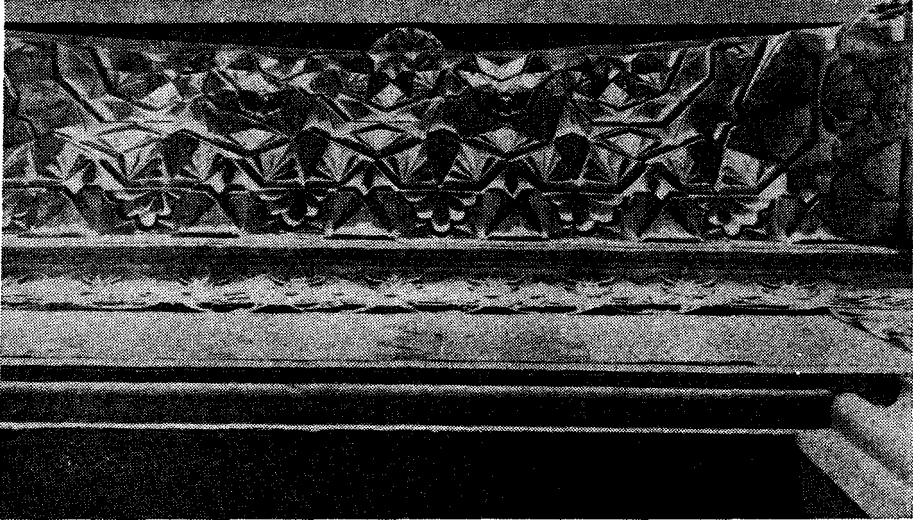
Res. 13 — Konya-Karatay Medrese-
si cümle kapısı yüzü.

Res. 14 — Konya-Karatay Medresesi cümle kapısı,
nişi köşe sütunçesi başlığı.

Res. 15 — Konya-Karatay Medresesi cümle kapısının alınlığı.

Res. 16 — Konya-Karatay Medresesi cümle kapısı alınlık mugarnası.